

Fiskviklias 50-årsjubileum

1. august 1987

Av Reidun Nyberget Nordset

Takk for innbydelsen. Takk for det store tiltaket som vi vet det ligg et veldig arbeid bak. Det vi feirer i dag er et 50-årsjubileum med Fest-Stevne som vi itte ska gjøra skam på. Vi har hørt mange alvorsord og rosende ord med mange følelser; flere innlegg og demonstrasjoner av arbeid og gamle redskap. Derfor skar je prøve å åle meg litt mellom alt dette.

Je skar gå bakover tel 1937. Men det er vemodig å stå her og minnes de mange som har gått bort. Je har stemmen deres inni meg og bildet på netthinna tå kvar enkelt. 20 var vi i tallet. Nå lever 8 att. Det var mange som var langt oppi åra da vi begynte her. Målet var utelukkende å få seg en hem. Mange hadde barn da de kom hit og noen var nesten i ungdommen. Noen av de unge har også falt bort, men det er sammen med de som er samla her vi skal feste og ære minnene i Fiskviklia.

Vi som vaks opp i 30-åra minnes nok åssen vi hadde det. Men når vi ser tilbake er det alltid de rike og gode hendingene vi lever med. De andre kjem i bakgrunnen. Og heldigvis for det. Det var dårlige tider og vanskelig å skaffe seg et sted å bo. Lite arbe, lite penger. Ingen mulighet til å få lån i bank. Det var ved hjelp og litt informasjon, blant anna tå'n Ingvald, som huste at i 1935 vart det gjort vedtak av regjeringen Nygaardsvoll om opprettelse av Bolig- og bustadbanken som gav *muligheten* til å låne penger, blant anna for bureis-

Nr. 41.
Foringsvesen A. ARBERSEN N. Oslo
Kjøpet 3-50.

Grø

Skjøte.

Undertegnede Enke Mina Akre

født 8/5 1867

skjøter og overdrar herved til ~~Peder~~ Ingvald Nyberget

født 6/2 1910

min/vår eiendom Brattli

g.nr. 6 br.nr. 16 av skyld mk. 0.18.1 Ytre Rendal herred

matr.nr. i

for en kjøpesum stor kr. 3000,00 - Tretusen kroner -

som er avgjort på omforenet måte.

Ytre Rendal den 27. februar 1937

Mina Akre
(Usteders underskrift)

Vi/je bekrefter herved at Mina Akre har underskrevet dokumentet i vårt/mitt nærvær, og at underskrivaren er over 21 år.

Håre Vorum

(Attesten undertegnes enten av to vittne eller av notarius, lensmann, forlikmann, sakfører eller autorisert eiendomsmegler.)

For tinglysningen kr. 0,00.
Fert inn i dagboken ved
Nord-Ostfold sorenskriverembede

som nr. 27, den 24 1937

Fert inn i gsb. 146 3 pl.

personregisteret.

Hofftelser enmerkes mot kr. 2,-

Anmerk.

Kristen vidal

Skjøte på Brattli, bruket til Oleanna og Ingvald Nyberget.

Fra aktivitetene på Kollbjørnrud under 50-årsjubileet i Fiskviklia.

(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, A. Spangen, 1987, 57918)

ningsbruk. Og det vart itte få slike i hele landet. Men vi skal holde oss i Rendalen og Fiskviklia.

Mina og Karl Akre fra Borstu Akre var skogeiere, og de hadde en skogteig, nr. 14, som var utdrevet for drift. Derav navnet *Oppi 14*. Denne teigen kjøpte

kommunen, og fordelte den på 10 bruk. Så i 1936 kom det plakatoppslag og avisannonser om at det var anledning for interesserte å søke. Je satt itte i kommunestyret, men jeg tipper at det meldte seg nok interesserte. I februar 1937 fikk vi skjøte på eiendommen, som var tildelt 10 brukere ved loddtrekning. Det var full ingen annen måte å fordele dette på. Men det kunne itte bli like fordelaktig hverken når det gjaldt

*Fra åpninga av 50-årsjubileet. 7 av de 8 gjenlevende burei-
serne som startet opp i 1936 var til stede.*

*Fra venstre Oddbjørg Dahl, Oleanna Nyberget, Ingvald
Nyberget, Reidun Nyberget, Sigrid Hagen, Edith Brennod-
den, Karen Øien.*

(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, A. Spangen, 1987, 57886)

plasseringen, beliggenheten eller grunnen. Det ble prøvd retta på ved å fordele arealet slik at de som hadde de beste fordela ved å få bygge langs Moraveien, fikk fjellskogen oppi Rokkdalslia. Unntaket er de to bruka som ligg på nersia av veien: Nordmo og Brattli. Disse fikk sammenhengende areal ned til Storsjøen.

Sammen med skjøtet ble vi tildelt et lån. Hold dere fast: Det lød på hele 4 500 kroner. Skjøta var undertegnet av Mina Akre og Kåre Vorum. Senere vart vi innvilget et tillegglån på kr 800,-, slik at hele summen vart 5 300 kroner.

Først skulle jorda betales. Så skulle det bygges et småbruk med våningshus og låve. Våningshuset var på 56 kvadratmeter i 2 etasjer. Størrelsen på låven huser je itte, men det skulle være 6 båssrom pluss plass til binger i fjøset; låvebru og kjørebane, stort høyrom, skjul og stall. Byggingen av våningshuset vart 1. prio-

orit. Og tømmer til reisverk, kledning og innredning vart høggen på sjøleigen grunn. Et par sagbruk vart reist ved Moraveien. Hainn Paul på Moen hadde kjøpt seg en traktor, — en vidundermaskin på den tida. Den kjørte itte fort, men så sterk da gett! Med motorkrafta fra traktor'n og en skjøremeister ved sagbladet, skar han reisverket for flere av oss. Sagbenken vart lånt tå'n Anders Holen.

Traktoren til Paul Nyberget (Paul på Moen).
(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, A. Spangen, 1987).

Je må innom veien. Moraveien vart brukt i førstninga, men opp til bruka ovafor Moraveien var det ingen veier. Dette arbe kom igang utpå forsommeren. Bu-reisera var veiarbeidera som delte opp seg i grupper på 4 mann. Hver med sin strekning. Denne 4-mannsgravemaskina jobba tungt og hardt, det var nevesterkekarer som førte maskina. Veien ble brukbar den. Sten og fyllmasse vart kjørt med trillebår. Arbeidsgiveren var stat og kommune, og det vart jobba på akkord. Det var store ting som skjedde: et samfunn i vekst.

Sjølve husbygginga starta nå i 3 faser. Først skulle grunnmuren lages, og her arbeidet også 3-4 mann

sammen. Kjeller under halve huset, med støpte vegger og gulv. Det var tunge tak for det var spaden og armene som løfta jorda opp frå djupet ettersom de arbeidet seg nedover. Og når alle de 4 første kjellerromma var gravd ut og støpt, var reisingen av huset igang hos den første. Det var nok snekkere med på forskaling og oppsetting av husa.

Hustypen var lik for alle. Så vi slapp å gruble over arkitekturen. Vi hadde ingen store krav. Bare beundring; og husmora på Vestlund, 'a Hildegunn, slo henna sammen og utbrøt: «Å skar vi med aille dessa romma!» Vi hadde bodd i ett rom før!

Bekkevoll, bruket til Oddbjørg og Marius Dahl.
(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, A. Spangen, 1987).

Våningshusa begynte å reise seg. Det hamra og banka og handsaga gikk fort og villig. For et syn! Ingen av oss hadde vel lagt merke til ainna industri nå. Det gjaldt hema våre. Ved siden av disse 10 bruka, reistes også Fiskvikmoen, Solheim, Holen og Vestlund. Som fasaden var lik, var også innredninga. En tå tømmerkara kom innom. Han ville ha et glass vatn. «Je finn

glæs sjøl», sa'n, «for når'n har vøre innom på ett stelle, så er'n kjint på de andre.» Ingen konkurranse her. Det var snekkera som lagde kjøkkeninnredninga. Til og med sovemøbler kunne dem snekre. Jeg vil nevne at jeg fødte vårt andre barn høsten '37, og vi hadde legen dr. Tho. Han spurte åkken hadde laga senga. «Det er såmmå snekra dét», sa je. «Og denne ongen er den 1. fødte i grenda.» Da fikk vi høre at'n Petter Granrud hadde uttrykt at «Nå er den første 14-linneren fødd hos'n Leif!» «14-linner var størrelsesbenevnelse på lampeglass.

Oppå Solås, hos 'a Olga og'n Peder, der hadde de bygd i '36. Der var det satt opp et veldig pent eldhus, tømra med skjule, fyring i skjulet med ring og takke. Marius Dahl flytta inn i eldhus han òg, og bodde der mens våningshuset vart bygd. Utpå senhøsten begynte det å ryke fra pipene litt etter litt. Det vart liv i stuene, som det heter. Bureiserkjerringa tok til å virke. Det vart pussa glas, gardiner kom opp. Og den første jula ble feiret i 1937, for mange i nytt hus.

Vi har med oss hele Fiskviklia i dag. Det var bosetning der fra før. I sør var Nordre og Søndre Fiskvik. Gamle gårder. Her vart det trafikk etter mjølk. Her fikk vi bruke eldhusa for å bake flatbrød, lefse og kanskje litt tynnkake. Og slik vart det hjelp fra gårdene til oss, og til gårdene fra oss i mange år. Han Ola K. holdt snøplogvei nordover gammelveien med hest.

Nedved veien lå Fiskvikstøa. Et stelle for rutetrafikken. Og her gikk vi inn både når vi skulle på ruta og når vi gikk tå. Vi var velkommen. Ingen sure miner der. Vi fikk sette inn tunge ting for å hente det sia. Rotbakken og Åsbrenn var naboer i nord. Her henta vi hjelp og vennskap vi sette pris på. Vi gleder oss sammen i dag!

Veiene var livsåra også da. Så det vart utstøkken vei ned til riksveien. Bureisningsveien — utstøkken tå'n Magne Linnberget. Den såmmå 4-mannsgravemaski-

na vart brukt som før nevnt, spett og hakke og trillebår. Je antar at staten og kommunen prosjekterte arbe. Det var akkord, hvor stor den var i metermål er je itte helt sikker på. Tipper den var 1 krone og 39 øre meter'n. Veien vart ferdig i årsskiftet '38/'39. Vi hadde skolebarn, posten og butikken, jordmora måtte hentes, og legen. Men skoleveien var lang, og butikkveien tung. Vi bar det meste på ryggen. Det var nå helst kara som sto for handlinga. Vi måtte itte skrive for lange lister, for det var itte bære tyngda det gjaldt. Det var penga òg.

Odd Ivar Nyberget er den første av skiløperne, Gert Harry Brennodden den andre.

(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, 1987, 37682)

Å sende iver en 7-åring på skola tidlig om mårå'n helt fra øverst i Lia og ned til Lerbekkenget i kulda, snøen og regnet var itte bære småtteri. Men det var nå slik. De brukte samme transportmidla, på lange veier fra Fiskvik og Støa i sør: dem gikk. Men dem var flinke på ski om vinteren. Riktige slalåmløpere når dem satte utfor. Etter at Fagertun skole vart reist, vart det buss nede i veien, og da vart veien lagt om'n Ole og 'a Lena til bussen.

I 1939 kom bygginga av låvene igang. Så nå vart det samma kjøringa med lastebiler, men nå kom dem Bu-reisingsveien med sand, sement og bord. Sagbruka skar reisverk og kledning til låven også. De samme graverne til grunnmura. Til taket skulle det være spon, slik som på våningshuset. Je trur at vi kunne få bølgeblikk på låvtaket. Låva vart ferdige i 1939. Om høsten kunne noen ta fjøset i bruk.

Fjøset på Kollbjørnrud.
(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, A. Spangen, 1987, 57921).

Om våren var det tømmerfløting. Resten av året sesongarbeid i skogen. Noen var Storsjøfløtere, noen i Lomnessjøen og i tverråene. Litt inntekt måtte til. Litt tjente dem òg på veiarbe. Det var snekkere i Lia. Når dem skulle ruste seg til fløtinga, vart en stor trekoffert pakka, og husmora måtte være med å bære denne nedi veien. Den var tung å bære nedover bratte lia:

Men vi var småbrukere nå, og jord måtte dyrkes. En potetåker var det første vi rydda, og da tok vi fatt ved husa. En gårdsplass var alt snøggryda under bygginga. Je ser for meg mannfolka aille stess med hakke, jønnspekk og trillebår når denne potetåkern vart te'. Je fortalt'n Leif at'n Ola Rustviken han bar tå all stenen i bøtter han. «Ja», sa'n, «je tenkjer at arma hass vart ganske lange je når'n har fått børe tå nåen slik som nå her!» Je tipper at det var en halvkubikk sten.

Redskap som ble brukt i Fiskviklia.
(Foto: Musea i Nord-Østerdalen, A. Spangen, 1987).

Så starta vi oppdyrking av større arealer som vart oppmålt tå herredsagronomen, som i denne tida var en fast gjest på nyriddingsfeltet. Det skulle òg søkes

om jorddyrkingsbidrag. Brevig var mannen bak dette, og han var både snill og hjelpsom med råd og vink. Stubb-bryteren kom i bruk. 4-mannslaga med den stilte opp. Stubb-bryteren måtte flyttes på og fraktes fra den ene til den andre plassen. Stubber og alt som var brennbart vart lagt i store bråtaer, helt opp til 20-30 slike. Så en ble ganske røddøyd av all røken når brenninga foregikk. Det var voldsomt. Men stenen brant itte opp. Den måtte bærast bort, kastes, trilles, og noen kunne få låne en hest og kjøre sten. Og stenrøse-ene vaks og vaks.

Fra myndighetenes side vart det bestemt at det var et visst areal som skulle ryddes. En 60 til 70 mål. En liten gard var utgangspunktet og livnæringa, pluss noen faste inntekter. Og i 1938/39 begynte det å bli bedre tider. Mulighetene vart større. Alle retta blikket framover. Vi var større og mindre familier som klorte oss fast og greide oss som best vi kunne.

Om høsten var det rene blomstringstida. Da var typpbæra rene inntektskilden. Og det var itte små-

Bærplukking.

(Repro: *Musea i Nord-Østerdalen*, 1987, 37790).

kvantumet som vart plukka og solgt til bæroppkjøperen i denne sesongen. Det kunne nok bli hardt for onga, som måtte yte sitt. Men til gjengjeld vart det inntekt av det; klær og sko som vi skaffa oss av inntekta.

Mange tå øss var ukjente for kvarandre. Men je vil sei og påstå at vi skapte et samfunn vi ska respektere. Store og små, av barna ikke minst. Så når de vaksne av dem i dag ser tilbake og påstår at en slik barndom har ingen hatt, da blir de ikke engang trudd når de beretter for andre. Derfor er gleden ved å sjå tilbake stor.

Tida kom for å skaffe seg husdyr nå. Og noen hadde allerede satt opp et midlertidig fjøsrom. Så'n Ingvald og 'a Oleanna kjøpte den første kua. Ei stor lyserau kolle, som de hadde et lite fjøs te. Vi fikk da også låne ei kvige på Fiskvik. Den sto i fjøsrommet på Brattli. Det var avtalt at når denne kviga skulle kalve, da skulle je banke på for å få hjelp. Så ei natt banka det på hos'n Ingvald og hainn ropte: «Ja, ho kjem!» Men det var itte fødselshjelp som trengtes. Det var noen som hadde teke 'inn tår over tørsten som sto utafør. 'A Oleanna rygga, og ropte åt'n Ingvald at «Nå kainn du stå opp sjøl!»

Flere og flere fikk seg husdyr. Vi gleda oss over utviklinga. Det var likt for oss alle. Vi hadde itte beite-rett, så skogeiera var skeptiske. Artig derfor nå i dag å sjå at husdyra i skogen vart mer til nytte enn til skade! Det står i ei vise at

Vi levde riktig ei hugsam tid
men best det var så vart det krig.

Krigen vart lang. Varte i hele 5 år. Men den tida led vi med *hele* Norge.

Og etter krigen vart det et mer lettvent jorddyrking-sarbeid. En bulldoser kom oppi Lia. Det vart kuslepp og bjølleklang i Lia. Det var avlækking og kaffekos hos nabo. Familia vart større og større. Ved familieførøkelsa var det nabohjelpa vi støtte oss på. Det er

Karen Øien med ei av kuene sine foran uthusbygningen på Olstad. (Repro: Musea i Nord-Østerdalen, 1987, 37671)

itte så utbredt mere. Nabokona stelte den nyfødte og barselkona som lå lenge etter fødselen på den tida. og vi hjalp hverandre i fjøset òg når det var nødvendig. Dette var en selvfølge, og det skapte trivsel og glede.

Det er et par andre je vil nevne i dag. Og det er'n Alfred Holen. Med sin arbeidsstyrke og innsats overalt, var'n nok primus motor for mangt og mye. Han kjørte

tå sten for mange tå øss. Han pløyde opp mange og store areal. Så takk Alfred! 'A Lena og'n Ole hadde telefon. Her var det trafikk både sent og tidlig. Utallige er full de tura 'a Lena kanskje spesielt har gått med telefonbø oppover Lia tel oss aille. Vi skylder en kjærlig hilsen og takk tel 'a Lena og familien hennes i dag. Hjertelig takk frå øss alle!